

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

การพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวถึงแม้จะส่งผลให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัย การศึกษา วิถีชีวิต และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่การเปลี่ยนแปลงหลายประการกลับส่งผลกระทบต่อ ภาวะสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เนื่องจากความเสี่ยงจากอุบัติเหตุต่างๆ ที่เพิ่มสูงขึ้น ทั้งจากการกระทำของมนุษย์และจากธรรมชาติ นำไปสู่อุบัติเหตุทั้งในรูปของการ บาดเจ็บ ความเจ็บป่วย ความพิการ ความตาย สภาวะหดหู่ทางจิตใจ และความสูญเสียทางเศรษฐกิจ ที่ไม่อาจวัดเป็นมูลค่าได้

อุบัติเหตุจากการจราจรทางถนนทำให้คนไทยเสียชีวิตเป็นอันดับ 2 รองจากโรคมะเร็ง และเป็นสาเหตุของการได้รับบาดเจ็บเป็นอันดับ 1 จากรายงานดังกล่าวถือได้ว่าเป็นสัญญาณเตือนถึงความปลอดภัยทางถนนของประเทศไทย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นในการพิจารณาหาสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ เพื่อลดความเสี่ยงของการเกิดอุบัติเหตุทางถนน สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุจากการจราจรทางถนนมาจากปัจจัยด้านต่างๆ เช่น พฤติกรรมของผู้ใช้ถนน ความบกพร่องของยานพาหนะและ ลักษณะทางกายภาพของถนน เป็นต้น เมื่อพิจารณาปัจจัยทางกายภาพของถนนพบว่าอุบัติเหตุมักเกิดจากความไม่สมบูรณ์ของสภาพถนน เช่น ถนนที่ตัดข้ามทางรถไฟแต่ไม่มีเครื่องกีดขวาง ถนนขรุขระ เป็นหลุมเป็นบ่อ หรือมีสิ่งกีดขวางบนเส้นทางจราจร เป็นต้น

อุบัติเหตุทำให้เกิดบาดเจ็บ ทุพพลภาพ และถึงตายได้ แม้บางคนอาจเข้าใจตามความใน นิยามข้างต้นว่า อุบัติเหตุเกิดขึ้นโดยไม่คาดฝันนั้น เป็นคราวเคราะห์ของผู้ประสบซึ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ความเป็นจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ ในทางตรงกันข้ามอุบัติเหตุย่อมป้องกันได้และหลีกเลี่ยงได้หากไม่ ประมาท จึงมีความสำคัญที่เราต้องมาศึกษา เพื่อหาทางป้องกันลดหย่อนความเสียหายที่เกิดขึ้นจาก อุบัติเหตุ ดังนั้นเมื่อเราไม่สามารถหลีกเลี่ยงไม่ให้การเดินทางได้ งานชิ้นนี้จึงทำขึ้นเพื่อหาสาเหตุที่ทำให้ เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน ทั้งในแง่ของพฤติกรรมของพื้นที่เสี่ยงต่างๆ เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุที่ทำให้ เกิดอุบัติเหตุ และการกระจายตัวของบริเวณที่เป็นจุดเสี่ยง (เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง) ซึ่งอาจช่วย ป้องกันหรือบรรเทาการเกิดขึ้นของอุบัติเหตุได้ จากสถิติพบว่า อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นบนท้องถนนสาเหตุที่ สำคัญส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นจากพฤติกรรมของผู้ขับขี่เอง เช่น การเมาแล้วขับ การขับรถด้วยความเร็วสูง ่วงแล้วขับ การใช้โทรศัพท์ในขณะที่ขับขี่ เป็นต้น นอกจากนี้สภาพทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมบริเวณ นั้น ก็ยังมีส่วนสำคัญที่ส่งเสริมให้การเกิดอุบัติเหตุเพิ่มมากขึ้นด้วย

พฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการจราจรเป็นพฤติกรรมการขับขี่ของผู้ใช้รถใช้ถนนที่ เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ ซึ่งอาจทำให้เกิดความสูญเสียแก่ร่างกายและทรัพย์สินหรือชีวิต สรุปว่า ข้อมูลการเกิดคดีอุบัติเหตุจราจรของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่า พฤติกรรมการขับขี่เร็วเป็น สาเหตุสำคัญอันดับแรกของการเกิดอุบัติเหตุทางถนน โดยในปี 2547 คิดเป็นร้อยละ 17.53 ปี 2548 ร้อยละ 33 และปี 2549 ร้อยละ 29 และข้อมูลสถิติอุบัติเหตุในสายทางที่อยู่ในความรับผิดชอบของ

กระทรวงคมนาคม ตั้งแต่ มกราคม-สิงหาคม 2550 พบว่า จากจำนวนทั้งสิ้น 7,297 ครั้ง เกิดจากการ ขับรถเร็วเกินกำหนด 4,562 ครั้ง (62.5%)

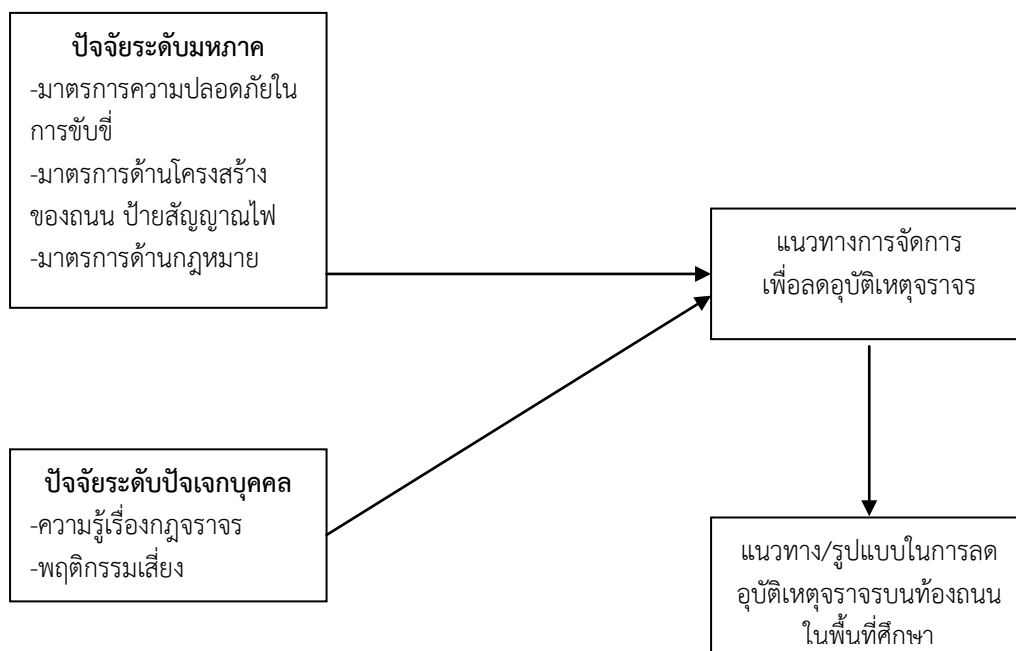
แนวทางในการป้องกันปัญหาอุบัติเหตุจากการจราจร ต้องทำในแง่การป้องกันโดยเฉพาะที่ เกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ใช้ถนนที่เป็นสาเหตุให้เกิดอุบัติเหตุมากที่สุด ในการแก้ไขปัญหาจะต้องทราบว่าผู้ใช้ถนนมีความรู้สึกนึกคิด การรับรู้ ความคิดเห็น ความรู้เกี่ยวกับกฎจราจร และพฤติกรรมเสี่ยง ใดต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการจราจร เพื่อนำผลการศึกษาไปทำแนวทางการป้องกันและลด อุบัติเหตุจากการจราจรให้ได้ตรงกับปัญหาได้มากที่สุด โดยเฉพาะกับกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการเกิด อุบัติเหตุ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาถึงความรู้ พฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน ของผู้ขับขี่ เพื่อจะได้นำผลการศึกษาไปใช้ในการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุจากการจราจรเพื่อลดการ สูญเสียในด้านต่างๆ โดยเฉพาะการสูญเสียด้านกำลังคนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านการเกิดอุบัติเหตุและความปลอดภัยบนท้องถนนในเขตอำเภอ เมือง จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาความรู้ และพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุของผู้ใช้รถใช้ถนนในพื้นที่ ศึกษา
3. เพื่ออธิบายปัจจัยที่ส่งเสริมการลดอุบัติเหตุจราจรและลดพฤติกรรมเสี่ยงของผู้ใช้รถใช้ถนน ในพื้นที่ศึกษา
4. เพื่อเสนอแนวทางในการป้องกันและลดอุบัติเหตุบนท้องถนนในพื้นที่ศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากทฤษฎีและแนวคิดในด้านการเกิดอุบัติเหตุภัยบนท้องถนนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของประเทศ แสดงให้เห็นว่าอุบัติเหตุภัยบนท้องถนน เป็นความสูญเสียอันดับต้นๆ ของประเทศ นับเป็นมูลค่าแสนล้านบาท ถึงแม้ว่าแต่ละปี ภาครัฐได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์และมาตรการความปลอดภัยบนท้องถนน หลายมาตรการ ส่วนใหญ่เป็นมาตรการในระดับมหภาค ดังนั้นการนำตัวแปรระดับมหภาคมา วิเคราะห์ร่วมกับปัจจัยระดับปัจเจกบุคคล เช่น ความรู้เรื่องกฎจราจร พฤติกรรมเสี่ยง โครงสร้างและ สภาพยานพาหนะ สุขภาพความพร้อมทางกายและใจของผู้ขับขี่ จะทำให้เกิดเป็นแนวทางในการลด อุบัติเหตุจราจร ดังนั้นผู้วิจัยจึงสรุปกรอบความคิดและกรอบแนวทางการวิจัยดังแผนภาพที่ 1 และ แผนภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตารางที่ 1.1 กรอบแนวทางดำเนินงานวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย	ตัวแปร/ประเด็นที่ศึกษา	แหล่งข้อมูล/วิธีการเก็บข้อมูล	แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล/องค์ความรู้
1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านการเกิดอุบัติเหตุและความปลอดภัยบนท้องถนน	- ปัญหาและสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุจราจร	- พื้นที่จุดเสี่ยงอันตราย - ลักษณะการเกิดอุบัติเหตุ - สถิติผู้บาดเจ็บหรือผู้เสียชีวิต	- วิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายสถานการณ์ปัญหาสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ - เรียงลำดับจุดอันตราย
2. ศึกษาความรู้ และพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุของผู้ใช้รถใช้ถนนในพื้นที่ศึกษา	- ระดับความรู้ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ และผู้ใช้ถนน - พฤติกรรมความเสี่ยงของผู้ขับขี่ยานพาหนะ และผู้ใช้ถนน	- แบบทดสอบความรู้ - เครื่องมือวัดพฤติกรรมความเสี่ยง	- ระดับความรู้ - ระดับพฤติกรรมของผู้ขับขี่และผู้ใช้ถนน

ตารางที่ 1.1 กรอบแนวทางดำเนินงานวิจัย (ต่อ)

3. อธิบายปัจจัยที่ส่งเสริมการลดอุบัติเหตุจราจรและลดอุบัติเหตุร้ายแรงของผู้ใช้รถใช้ถนนในพื้นที่ศึกษา	-ข้อมูลเชิงปริมาณ -เหตุการณ์เสี่ยงต่ออุบัติเหตุ -ข้อมูลเชิงคุณภาพ -เหตุการณ์เสี่ยงต่ออุบัติเหตุ	-นโยบายที่เกี่ยวข้อง -ปัจจัยทางสังคม และสิ่งแวดล้อม -การสัมภาษณ์เชิงลึก -การสนทนากับผู้ที่เกี่ยวข้อง	-วิเคราะห์ข้อมูลด้านนโยบายที่เกี่ยวข้อง -วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติพรรณนา -การสังเคราะห์ข้อมูล
4. เสนอแนวทางในการป้องกันและลดอุบัติเหตุบนท้องถนนในพื้นที่ศึกษา	-องค์ประกอบ/ตัวแปรจากการสังเคราะห์	- การสนทนากับผู้ที่เกี่ยวข้อง - ข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งต่าง ๆ	-การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยนี้ศึกษาถึงความรู้ พฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนของผู้ขับขี่กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรที่พักอาศัยอยู่ใน เขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีการขับขี่หรือใช้ยานพาหนะในช่วงการเก็บตัวอย่างระหว่างวันที่ 26 พฤศจิกายน – 2 ธันวาคม 2555 กลุ่มประชากรครั้งนี้เป็นจำนวน 356,289 คน จากประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีทั้งหมด โดยการสุ่มประชากรด้วยวิธี Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 90%

ข้อจำกัด

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ใช้กลุ่มประชากรที่ขับขี่ยานพาหนะอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีในระหว่างการศึกษานี้ ซึ่งเป็นข้อจำกัดในเลือกกลุ่มประชากรเฉพาะที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนนทบุรีเท่านั้น

สมมติฐานการวิจัย

1. ความรู้ของผู้ขับขี่หรือผู้ใช้รถใช้ถนนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการขับขี่
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุบนถนนในอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี มากคือปัจจัยส่วนบุคคล

คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

อุบัติเหตุ หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไม่คาดหวังและไม่ตั้งใจในเวลาและสถานที่แห่งหนึ่ง

อุบัติเหตุบนท้องถนน หมายถึง อุบัติเหตุที่เกิดบนท้องถนนจาก รถยนต์นั่งส่วนบุคคล รถบรรทุก รถโดยสาร รถจักรยานยนต์ และรถที่ใช้เกี่ยวกับการเกษตร

ความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุทางถนน หมายถึง มีโอกาสที่จะเกิดอุบัติเหตุที่เกิดบนท้องถนนจากรถยนต์นั่งส่วนบุคคล รถบรรทุก รถโดยสาร รถจักรยานยนต์ และรถที่ใช้เกี่ยวกับการเกษตร

พฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการจราจร หมายถึง การขับขี่ของบุคคลอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุจากการจราจรได้ เช่น ขับขี่เร็วเกินกว่ากฎหมายกำหนด เมาสุราขณะขับขี่ ฝ่าฝืนกฎจราจรที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกายและทรัพย์สินหรือชีวิต

ความถี่ของการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน หมายถึง จำนวนครั้งที่เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน

บริเวณที่เป็นจุดเสี่ยง หมายถึง สถานที่เฉพาะเจาะจงที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากรถ โดยมีสถิติการเกิดเหตุบ่อย และมีปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง

การจราจร หมายถึง การเปลี่ยนหรือย้ายในทางพื้นที่ ของคน หรือสินค้า โดยรถยนต์นั่งส่วนบุคคล รถบรรทุก รถโดยสาร รถจักรยานยนต์ และรถที่ใช้เกี่ยวกับการเกษตร

ช่องเดินรถ หมายความว่า ทางเดินรถที่จัดแบ่งเป็นช่องทางสำหรับการเดินรถโดยทำเครื่องหมายเป็นเส้น หรือแนวแบ่งเป็นช่องไว้

ผู้ขับขี่ หมายความว่า ผู้ขับรถ ผู้ประจำเครื่องอุปกรณ์การขนส่งตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่ง ผู้ลากขึ้นยานพาหนะ

ความหนาแน่นการจราจร หมายถึง จำนวนยานพาหนะที่เกิดจากกระแสการจราจรในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง บนเส้นทางหรือส่วนของเส้นทางเส้นใดเส้นหนึ่ง

สัญญาณจราจร หมายถึง สัญญาณใดๆ ไม่ว่าจะแสดงด้วยธง ไฟ ไฟฟ้า มือ แขน เสียง นกหวีดหรือด้วยวิธีอื่น สำหรับให้ผู้ขับขี่ คนเดินเท้าหรือคนจูง ชี หรือไล่ต้อนสัตว์ปฏิบัติตามสัญญาณนั้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบข้อมูลพื้นฐานด้านการเกิดอุบัติเหตุและความปลอดภัยบนถนนในอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
2. ทราบความรู้ และพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุของผู้ใช้รถใช้ถนนในพื้นที่ศึกษา
3. ทราบปัจจัยที่ส่งเสริมการลดอุบัติเหตุจราจรและลดพฤติกรรมเสี่ยงของผู้ใช้รถใช้ถนนในพื้นที่ศึกษา
4. เสนอแนวทางในการป้องกันและลดอุบัติเหตุบนท้องถนนในพื้นที่ศึกษา